

Çalınan kültürle vuslat

“Yitik Miras’ın Dönüş Öyküsü”, yurt dışına kaçırılıp Türkiye’ye geri getirilen ya da iade çalışmaları halen süren tarihi eserlerin tanıtıldığı en kapsamlı çalışma.

A

deta bir açık hava müzesini andıran bir ülke Türkiye...

Bununla beraber tarihi eser kaçakçılığından en çok zarar görenlerden biri. 1950’li yıllardan itibaren hız kazanan tarihi eser kaçakçılığı, 1973, 1983 ve 1987 yıllarında çıkartılan kültür varlıklarını koruma kanunlarıyla engellenmeye çalışıldı.

1980 yılından itibaren ise eski eser kaçakçılığıyla sistemli bir mücadeleye girildi. **Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü’nün** çalışmaları sonucunda o tarihten bu yana birçok tarihi eser geri alındı. Şimdilerde hem topraklarına dönüşü sağlanan hem de geri alma amacıyla çalışmaların sürdürüldüğü eserler bir kitapta toplandı: “Yitik Miras’ın Dönüş Öyküsü”.

Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü’nce hazırlanan, **Yapı Kredi Sanat Yayıncılık** tarafından yayımlanan kitap, yurt dışına kaçırılan tarihi eserler ile ilgili en kapsamlı çalışma. Kitabın amacı öncelikle, eserler konusunda kamuoyunu aydınlatmak, toplumsal bir bilincin oluşmasını sağlamak.

Bronz Dionysos heykeli (solda), Sivas Divriği Ulu Camii’ne ait abşap panel (üstte solda) ve Herakles Lahti (üstte sağda) Türkiye’ye iadesi sağlanan eserlerden. Kopenhag’daki David’s Samling koleksiyonunda yer alan Cizre Ulu Camii kapı tokmağı (altta) ise iade çalışmaları halen süren eserlerden.

Türkiye’de bulunmuş ve yasadışı yollarla yurt dışına kaçırılmış eserlerin, dava açılarak, anlaşma yoluyla ya da müze ve ören yerlerinden alındığının bilimsel raporlarla belgelenmesi sonucunda iadesi sağlanıyor.

Kapsamlı bir çalışma sonucunda bugüne kadar 14 bin 692 eser Türkiye’ye geri döndü. Kitapta ise, 215 fotoğrafla Türkiye’ye dönüşü sağlanan ve iade çalışmaları sürdürülen eserler ayrıntılı olarak tanıtılıyor.

Türkiye’ye iadesi sağlanan en önemli eserler arasında başta Bo-

ğazköy tabletleri geliyor. Boğazköy’de çıkarılan ve dünya kültür mirasında önemli bir yere sahip olan Hitit çivi yazılı tabletler UNESCO tarafından da 2001 yılında “Dünya Belleği” kaydına alındı. Sikke uzmanları tarafından “yüzyılın definisi” olarak adlandırılan **Elmalı Sikkeleri’nin** bir parçası olan bin 679 adet gümüş sikke, uzun süren hukuki mücadeleler sonucunda Türkiye’ye iadesi sağlanan önemli eserlerden bir diğeri.

1965 - 1966 yıllarında Ameri-

ka’ya götürülen ve **J. Klejman** tarafından **Metropolitan Müzesi’ne** satılan Lidya - Pers Dönemi’nin değerli gömü hazinelerinden **Lidya Hazinesi** de dava yoluyla geri alınan eserlerden. Bunların yanı sıra, bronz Dionysos heykeli, **Divriği Ulu Camii’ne** ait abşap panel, **Zeugma** ören yerinden kaçırılan mozaik, Herakles Lahti iadesi sağlanan eserlerden bazıları.

Dava ve görüşmeler yoluyla iadesi istenen eserlerin en önemlilerinden biri ise **Troya Hazinesi**. 1873 yılında **Çanakkale Hisarlık Tepesi’nde** kazılar yapan H. Schliemann’ın bulduktan sonra yurt dışına kaçırdığı ve halen Rusya’da **Pushkin Müzesi’nde** sergilenen Troya Hazinesi ile Almanya’da çeşitli müzelerde bulunan Troya eser-

leri geri alınmaya çalışılıyor. Helenistik Çağ’ın baş eserlerinden biri olarak nitelendirilen **Bergama Zeus Sunağı**, Eski Hristiyanlık Dönemi’ne ait en önemli belge niteliği taşıyan **Corydalla** eserleri ve Boğazköy Sfenksi de iadesi talep edilen eserlerden birkaçı.

Yitik Miras’ın Dönüş Öyküsü / Proje Danışmanı: M. Aykut Özet / T.C. Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü - YKK Sanat Yayıncılık / 215 s. / Fiyatı: 45.000.000 TL.

YASEMİN BAY